

(pieczęć uczelni)

KARTA PRZEDMIOTU

1. Informacje ogólne

Nazwa przedmiotu i kod (wg planu studiów):	PEDAGOGIKA OPIEKUŃCZA D1-1
Nazwa przedmiotu (j. ang.):	
Kierunek studiów:	Pedagogika
Specjalność/specjalizacja:	Pedagogika społeczno – opiekuńcza z terapią pedagogiczną
Poziom kształcenia:	studia I stopnia
Profil kształcenia:	praktyczny (P)
Forma studiów:	studia stacjonarne / studia niestacjonarne
Koordinator przedmiotu:	

2. Ogólna charakterystyka przedmiotu

Przynależność do modułu:	Specjalnościowy PSO
Status przedmiotu:	obowiązkowy
Język wykładowy:	polski
Rok studiów, semestr: *)	I, II, sem 2,3
Forma i wymiar zajęć według planu studiów:	Stacjonarne: Wykład 30h, ćwiczenia audytorijne 30h Niestacjonarne: Wykład 20h, ćwiczenia audytorijne 20h
W przypadku studiów międzyobszarowych stosunek procentowy tych obszarów w ocenie koordynatora (efekty kształcenia wymienione w punkcie 5 powinny odzwierciedlać te relacje, należy więc wymienić odpowiednie efekty obszarowe):	
Interesariusze i instytucje partnerskie (nieobowiązkowe)	
Wymagania wstępne / Przedmioty wprowadzające:	Historia myśli pedagogicznej, Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania

3. Bilans punktów ECTS

Całkowita liczba punktów ECTS: (A + B)	6	Stacjonarne	Niestacjonarne
A. Liczba godzin wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela z podziałem na typy zajęć oraz całkowita liczba punktów ECTS osiągniętych na tych zajęciach:	Wykłady	30	20
	Ćwiczenia audytoryjne	30	20
	Egzamin	1	1
	Konsultacje	1	1
	W sumie: ECTS	62 2	42 1,5
B. Poszczególne typy zadań do samokształcenia studenta (niewymagających bezpośredniego udziału nauczyciela) wraz z planowaną średnią liczbą godzin na każde i sumaryczną liczbą ECTS:	Przygotowanie merytoryczne do ćwiczeń	60	60
	praca z lekturą	20	20
	przygotowanie do egzaminu	10	20
	przygotowanie do kolokwium	10	20
	w sumie: ECTS	100 4	120 4,5
C. Liczba godzin praktycznych / laboratoryjnych w ramach przedmiotu oraz związana z tym liczba punktów ECTS:	w sumie: ECTS		
D. W przypadku studiów międzyobszarowych procent punktów ECTS przyporządkowanych obu obszarom (zgodnie z p. 2) ECTS - obszar nauk		
 ECTS - obszar nauk		

4. Opis przedmiotu

Cel przedmiotu:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opanowanie wiedzy z zakresu teorii opieki, związków i relacji opieki z innymi działaniami ludzkimi. 2. Rozwinięcie umiejętności potrzebnych do diagnozy i zaspakajania potrzeb podopiecznych. 3. Wytworzenie potrzeby ciągłego samodoskonalenia zarówno sferze edukacyjnej jak i zawodowej poprzez penetrację i czytelnictwo literatury naukowej,
Metody dydaktyczne:	metody podające, metody problemowe, metody praktyczne
Treści kształcenia:	<p>Wykłady:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pedagogika opiekuńcza jako dyscyplina naukowa Przedmiot, funkcje, zakres, relacje z pedagogiką ogólną, społeczną i specjalną. 2. Praktyka opiekuńcza a pedagogika opiekuńcza - zarys

historyczny.

3. Wyjaśnienia definicyjne opieki, pomocy, ratownictwa, wsparcia, kompensacji, opieki międzyludzkiej.

4. Prekursorzy pedagogiki opiekuńczej w Polsce i na świecie - przegląd stanowisk.

5. Kategorie opieki (rodzinna, prawna, społeczna, moralna, wychowawcza, socjalna, instytucjonalna)

6. Potrzeby ludzkie a potrzeby opiekuńcze. Uwarunkowania potrzeb ludzkich i ich diagnoza.

7. Przegląd problemów opiekuńczych– charakterystyka wybranych: sieroctwo społeczne, zaniedbywanie dziecka przez rodzinę, niepełnosprawność, bezrobocie, przemoc w rodzinie, kryzysy życiowe.

8. Formy i metody opieki (interpretacja pojęć, klasyfikacja form i metod opieki).

9. Proces opiekuńczy (postawy opiekuńcze, sytuacje opiekuńcze, czynności opiekuńcze)

10. Opieka a wychowanie (wychowanie przez opiekę, wartości inspirujące działalność opiekuńczą, zasady działania opiekuna, osobowość opiekuna wychowawcy).

11. Opieka jako system instytucji. Polski system opieki nad dzieckiem i rodziną - stan faktyczny i kierunki przemian.

12. Instytucjonalne formy opieki dziecku i rodzinie - ich specyfika i funkcje.

13. Rzeczywistość opiekuńczo-wychowawcza w Polsce – analiza i ocena obszarów najbardziej zaniedbanych, niedocenionych i niedostrzeżonych.

14. Sprawdzian wiedzy.

Ćwiczenia audytoryjne:

1. Praktyka opiekuńcza źródłem pedagogiki opiekuńczej- formowanie się działań opiekuńczych na przestrzeni wieków.
2. Pedagogika opiekuńcza jako dyscyplina pedagogiczna . Geneza i rozwój pedagogiki opiekuńczej.
3. Przedmiot zadania i funkcje pedagogiki opiekuńczej.
4. Różnorodność interpretacji pojęcia *opieka* - próba definicji.
5. Kategorie, funkcje i zakresy opieki międzyludzkiej .

6. Cechy opieki międzyludzkiej, charakterystyka stosunku opiekuńczego jego wielopostaciowość i sprzeczności- opieka w perspektywie psychologicznej.
7. Relacje opieki, pomocy i pracy socjalnej- przenikanie i uzupełnianie się zjawisk.
8. Związki opieki z wychowaniem- stwarzanie podopiecznym psychicznych i materialnych warunków życia będących podstawą działań wychowawczych. Niezamierzone skutki opieki w wychowaniu i wychowania w opiece .
9. Rozpoznanie potrzeb jako warunek skutecznej działalności opiekuńczej. Pojęcie i klasyfikacja potrzeb ludzkich, potrzeby ponadpodmiotowe. Diagnozowanie potrzeb ponadpodmiotowych.
10. Rodzina jako środowisko opiekuńczo-wychowawcze. Cechy środowiska rodzinnego. Kierunki przemian we współczesnej rodzinie.
11. Funkcja opiekuńczo-wychowawcza w rodzinach o różnej strukturze: w rodzinach niepełnych, zrekonstruowanych, wielodzietnych, rodzinach o modeli 2+1.
12. Zjawisko sieroctwa, przemiany w pojęciu i klasyfikacji. Przejawy i przyczyny powodujące *zagubienie dzieci w sieroctwie*(wg I. Obuchowskiej) Kompensacja skutków sieroctwa.
13. Polski system opieki nad dzieckiem i jego rodziną - kierunki przemian w opiece nad dzieckiem w latach 90-tych.
14. Ocena rzeczywistości opiekuńczo-wychowawczej w Polsce – -praca w grupach, formułowanie wspólnych wniosków i oceny końcowej.
15. Główne kierunki pomocy rodzinie i dziecku w środowisku lokalnym, instytucje uzupełniające i wspierające rodzinę- działalność powiatowego centrum pomocy rodzinie i ośrodka pomocy społecznej.
16. Funkcja opiekuńczo-wychowawcza szkoły.
17. Placówki wsparcia dziennego- działalność świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych.
18. Rodzinne formy opieki zastępczej. Rola ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.
19. Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego: wioski dziecięce, rodzinne domy dziecka.
20. Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego. Zagrożenia wynikające ze specyfiki wychowania zakładowego.
21. Formy opieki nad ludźmi starymi: formy kreatywne- (uniwersytet trzeciego wieku) , formy wsparcia – (dom pomocy społecznej, hospicjum).
22. Opieka nad osobami niepełnosprawnymi- warsztaty terapii zajęciowej
23. Ewolucja i znaczenie Konwencja Praw Dziecka.
24. Sprawdzian wiedzy.

5. Efekty kształcenia i sposoby weryfikacji

Efekt przedmiotu	Student, który zaliczył przedmiot (spełnił minimum wymagań)	Efekt kierunkowy	Forma zajęć dydaktycznych	Sposób weryfikacji efektów kształcenia (forma zaliczeń)
D1-1+ K_W01	Wiedza: Student opanował wiedzę z zakresu teorii opieki, związków i relacji opieki z innymi działaniami ludzkimi	K_W01	Wykład, audytoria	Kolokwium, referat, rozmowa, egzamin
D1-1+ K_U06	Umiejętności: Rozwinięcie umiejętności potrzebnych do diagnozy i zaspakajania potrzeb podopiecznych w zakresie pracy opiekuńczo-wychowawczej i terapii pedagogicznej.	K_U06	Wykład, audytoria	Kolokwium, referat, rozmowa, egzamin
D1-1+ K_K01	Kompetencje społeczne: Wytworzenie potrzeby ciągłego samodoskonalenia zarówno w sferze edukacyjnej jak i zawodowej, poprzez penetrację i czytelnictwo literatury naukowej w celu doskonalenia kompetencji pedagogicznych.	K_K01	audytoria	referat, rozmowa, egzamin

6. Sposób obliczania oceny końcowej

udział w wykładach: 10%
 aktywność w trakcie ćwiczeń audytoryjnych: 30%,
 samodzielne merytoryczne przygotowanie do ćwiczeń 10%,
 oceny cząstkowe ze sprawdzianu wiedzy - kolokwia 10 %
 egzamin 40%

7. Zalecana literatura

Literatura podstawowa:

1. Beata A. Zięba, To nie tak miało być. Rzecz o wychowankach domu dziecka, Wydawnictwo PP Bujnickij, Kamieniec Podolski 2013,
2. B. Zięba, A. Grzywa – Bilkiewicz, Wartości młodzieży z placówek socjalizacyjnych, (w:) W. Furmanek (red.), Z badań nad wartościami, ISBN 83-88845-65-9, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006 s. 226-232 .
3. B. Zięba, Obraz środowiska rodzinnego wychowanków podkarpackich placówek socjalizacyjnych, (w:) U. Gruca-Miąsik (red.), Dziecko i rodzina. Społeczne powinności opieki

	<p>i wychowania, ISBN 978-83-7338-299-2, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 162 – 174.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. B. Zięba, Praca jako wartość w opinii młodzieży z placówek socjalizacyjnych (w:) W. Furmanek (red.), Praca człowieka jako kategoria współczesnej pedagogiki, ISBN 978-83-88845-82-6, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego i IBE w Warszawie, Rzeszów – Warszawa 2007, s. 228 – 232 5. B. Zięba, Na ratunek dzieciom dotkniętym przemocą – rola placówek socjalizacyjnych, (w:) B. Szluz (red.), Przemoc. Konteksty społeczno-kulturowe. Społeczne i psychologiczne aspekty zjawiska, tom I, ISBN 978-83-7338-332-6, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 184 – 189. 6. B. Zięba, Trudności opiekuna-wychowawcy w placówce socjalizacyjnej, (w:) E. I. Laska (red.), Nauczyciel wobec wczesnej edukacji dzieci ISBN 978-83-7338-327-2, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 257 – 262 7. Jundziłł E., Pawłowska R. (red.), Pedagogika opiekuńcza Wyd. HARMONIA, Gdańsk 2008. 8. Dąbrowski Z., Pedagogika opiekuńcza w zarysie . T.1, T. 2 Wyd. UWM, Olsztyn 2006. 9. Dąbrowski Z., Kulpiński F., Pedagogika opiekuńcza, historia ,teoria, terminologia. Wyd. UWM, Olsztyn 2000. 10. Okoń W., Nowy słownik pedagogiczny . Wyd. Akademicki Żak, Warszawa 2008. 11. Badora S., Czeredrecka B., Marzec D., Rodzina i formy jej wspomagania . Wyd. Impuls, Kraków 2001. 12. Adamski F., Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy. Wyd. UJ, Kraków 2002. 13. Kelm A., Wybrane problemy pedagogiki opiekuńczej. Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2000. 14. Stelmaszczuk Z.W., Współczesne kierunki w opiece nad dzieckiem. Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 1999. 15. Danilewicz W., Izdebska J., Krzesińska-Żach B., Pomoc dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym. Wyd. Trans Humana , Białystok 1995.
Literatura uzupełniająca:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Marzec D., Opieka nad dzieckiem w dobie przemian społecznych. Wyd. Ossolineum, Wrocław 1999. 2. Andrzejewski M. Domy na piasku. Rzecz o sieroctwie i domach dziecka Wyd. Polska Prowincja Dominikanów, Poznań 1997. 3. Korczak J., Jak kochać dziecko. Prawo dziecka do szacunku. Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2002. 4. Kwiecień M. Adopcja temat bez tajemnic. Wyd. Księży Marianów, Warszawa 2004.
8. Nakład pracy studenta (bilans punktów ECTS)	
Forma aktywności studenta	Obciążenie studenta [h]
Merytoryczne przygotowanie do ćwiczeń	62

Uczestnictwo i aktywność na zajęciach	80
Merytoryczne przygotowanie do kolokwium i egzaminu	20
Sumaryczne obciążenie pracą studenta	162
Punkty ECTS za moduł/przedmiot	6
9. Uwagi	

***) Uwaga: w przypadku przedmiotów/modułów trwających więcej niż jeden semestr należy rozpisać semestralnie punkty 3, 4, 5, 6, 8**